

Arnošt Lamprecht

Národnost: česká

Datum narození: 19. října 1919

Místo narození: Štítina u Opavy

Datum úmrtí: 2. května 1985

Místo úmrtí: Brno

Sociální zařazení: Pocházel z rodiny zedníka. Otec byl za války zatčen gestapem za činnost v ilegální komunistické organizaci a na počátku roku 1943 umučen. Po skončení války mu byl udělen Československý válečný kříž 1939 in memoriam. Lamprecht byl dvakrát ženatý, s manželkou Drahomírou měl tři syny. Jeho druhou manželkou se stala Věra Michálková, dialektoložka působící řadu let jako vědecká pracovnice brněnské pobočky Ústavu pro jazyk český ČSAV.

Akademické působení

Arnošt Lamprecht nastoupil na FF MU ve školním roce 1938–1939 s cílem studovat českou a německou filologii. Tady se Lamprecht poprvé setkal s učiteli, kteří jej dále formovali – Havránkem, Trávníčkem, Kellnerem, Machkem či Wollmanem. Ovšem už následující školní rok došlo k uzavření vysokých škol. V době druhé světové války a nuceného přerušení studia se živil jako dělník na telegrafním stavebním úřadě v Uherském Hradišti. V květnu až červnu 1945 byl tlumočnickem ruského jazyka na ředitelství pošt v Brně. Po skončení druhé světové války Arnošt Lamprecht znovu nastoupil na FF MU ke studiu české, a tentokrát už ruské filologie ve zkráceném letním semestru 1945. Studium ukončil závěrečnou zkouškou 10. března 1947. Po ukončení vysoké školy začal vyučovat na reálném gymnáziu v Brně-Husovicích, kde pracoval v letech 1947–1949.

Jako asistent slovanského semináře byl na fakultě zaměstnán v roce 1949, aby vedl přípravné a organizační práce spojené s dialektologickým výzkumem Moravy a Slezska, zejména zpracováním nasbíraného materiálu. O rok později získal titul PhDr. a stal se odborným asistentem. V letech 1951–1954 zastával pozici vědeckého aspiranta. V roce 1955 získal jako jeden z prvních na brněnské univerzitě titul CSc. a docentem se stal již o dva roky později. V roce 1962 mu byla udělena profesura pro obor českého jazyka a slovanské dialektologie a v 1. prosince 1970 titul doktora filologických věd.

Výběr z díla

Lamprechtovo vědecké dílo můžeme rozdělit do několika větších tematických okruhů. Prvním z nich je dialektologie, přičemž zpočátku se zabýval především svojí rodnou nářeční oblastí a jejím okolím. Vznikla mj. díla *Středoopavské nářečí* (1953) a *Slovník středoopavského nářečí* (1963), redigoval rovněž *České nářeční texty* (1976). Dalším polem jeho působnosti byla paleoslavistika, konkrétně historická fonologie – vztah fonologického

a morfologického systému či fonologický vývoj v západoslovanských i východoslovanských jazycích. Jeho životním dílem je posmrtně vydaná syntéza *Praslovanština* (1987). Dále se věnoval i vývoji češtiny (*Vývoj fonologického systému českého jazyka*, 1966). Spolu s kolegy Šlosarem a Bauerem připravili vysokoškolskou učebnici *Historický vývoj češtiny* (1977). Zabýval se také indoevropskými jazyky a jejich rodinami, spolu s Erhartem a Čejkou domýšleli nostratickou hypotézu. Lamprecht se podílel i na přípravách *Českého jazykového atlasu* či *Slovanského jazykového atlasu*.

Ocenění vědeckou komunitou

Arnošt Lamprecht se stal v akademickém roce 1958/1959 proděkanem pro výuku. Od června 1959 do října 1962 působil jako prorektor pro pedagogickou (a politickovýchovnou) práci. Dlouhá léta zastával funkci člena vědecké rady univerzity i filozofické fakulty. Od roku 1963 působil téměř až do své smrti jako vedoucí katedry českého jazyka, slovanské, indoevropské a obecné jazykovědy. Univerzita jej ocenila stříbrnou pamětní medailí a filozofická fakulta zlatou pamětní medailí.

Zároveň byl externím vedoucím brněnské pobočky Ústavu pro jazyk český ČSAV, členem kolegia jazykovědy ČSAV, komise pro posuzování vědecké kvalifikace při presidiu ČSAV, působil v Československém komitétu slavistů a v roce 1979 byl jmenován předsedou celostátní komise pro obhajoby doktorských prací v oboru slovanské jazyky. Získal ocenění stříbrnou a zlatou medailí J. Dobrovského Za zásluhy v jazykovědě.

Zasedal v redakční radě *Slova a slovesnosti*, jazykovědné řady *Sborníku prací filozofické fakulty brněnské univerzity*, *Časopisu Moravského muzea* i příležitostných sborníků a byl členem výboru Jazykovědného sdružení.

Veřejná činnost

Už z rodiny si přinesl levicové smýšlení. V letech 1938–1939 byl ve Straně práce, v květnu 1945 pak vstoupil do KSČ, kde zastával různé stranické funkce.

Evaluace

Arnošt Lamprecht významně přispěl k poznání vzájemných vztahů slovanských jazyků a jejich fonologického vývoje, přičemž zvláštní důraz kladl na češtinu a její vývoj. V rámci FF MU byla nejdůležitější jeho funkce dlouholetého vedoucího katedry českého jazyka, slovanské, indoevropské a obecné jazykovědy.

Ohlasy

Přes svou zásadovost je v jednání s lidmi taktní, takže je v kolektivu fakulty oblíben. Dovede však v případě potřeby i zvednout hlas. Své organizační schopnosti prokázal v četných funkcích. \ [posudek Milana Kopeckého](#)

K charakteristice jeho tvůrčího typu patří specifická dvojdmost: Na jedné straně zná Lamprecht výborně cenu jazykového dokladu a neváhá k jeho získání podniknout i expedici do terénu, na druhé straně jeho lingvistické duchaplnosti nestojí pouhá vnější deskripce, samo konstatování fakt za publikování; inspirativním způsobem proniká k podstatě zkoumaných jevů a odkrývá jejich neočekávané souvislosti způsobem hutným a zdánlivě prostým a samozřejmým jako příslovečné Kolumbovo vejce.

\ [Radoslav Večerka](#)

Své posluchače dovede získat svým temperamentním a zajímavým přednesem pro svůj obor a jeho prostřednictvím i pro myšlenky budování rozvinutého socialismu. \ [posudek Jana Chlouпка](#)

Lamprechtovo vědecké dílo, ač takto monumentálně završeno, je předčasným odchodem autorovým přece jen přerušené. Dobře si to uvědomují zejména jeho spolupracovníci, kteří s ním byli po dlouhá léta v každodenním kontaktu, i jeho početní žáci. Stále budou postrádat inspirující rozhovory, povzbudivá slova a zejména hluboce lidský, přátelský vztah svého učitele, spolupracovníka či kolegy profesora Arnošta Lamprechta. Odešel v něm nejen velký lingvista, nýbrž i velký člověk.

\ [Dušan Šlosar](#)

Smysl pro spravedlnost platil vůbec k základním povahovým rysům Arnošta Lamprechta. Vždy se nebojárně zastával těch, kteří byli nespravedlivě postiženi, a otevřeně na schůzích kritizoval různé nedostatky a nešvary, které kolem sebe na fakultě i jinde viděl. Činil tak s příslovečnou živostí a temperamentem, přitom však jeho projevy nikdy nepostrádaly vnitřní logiku a smysl pro realitu. Tato jeho letora se projevovala i v přednáškách a seminářích, kde zaujímal posluchače živým, často vtipným, někdy až příliš hlasitým přednesem. To také zavdalo podnět k různým anekdotickým příběhům, které o něm po fakultě kolovaly.

\ [Adolf Erhart](#)

Stovky, ba snad tisíce absolventů oboru čeština mají patrně v živé paměti Lamprechta jako učitele přednášejícího svůj možná poněkud nezáživný obor zajímavě a s temperamentem jemu vlastním i jako přísného, ale spravedlivého examinátora.

\ [Adolf Erhart](#)

Kdo měl to štěstí s ním spolupracovat, ví, že to byl moudrý, mimořádně laskavý člověk, na nějž se nezapomíná. \ [Jarmila Vojtová](#)

Prameny a literatura

Archiv Masarykovy univerzity, fond A2 FF, osobní spisy, kart. 47/2.

Archiv Masarykovy univerzity, fond A2 FF, osobní spisy, kart. 25/48.

ČERNÝ, Jiří – HOLEŠ, Jan. *Kdo je kdo v dějinách české lingvistiky*. Praha: Libri, 2008, s. 377–380.

DOROVSKÝ, Ivan – LAMPRECHT, Arnošt. Představujeme vám prof. dr. Arnošta Lamprechta, DrSc. *Universitas*, 1983, č. 1, s. 48–51.

ERHART, Adolf. Vzpomínka na Arnošta Lamprechta. *Universitas*, 1995, č. 2, s. 27–28.

CHLOUPEK, Jan. Zemřel Arnošt Lamprecht. *Universitas*, 1985, č. 4, s. 107–108.

LAMPRECHT, Arnošt. *Ke kořenům jazyků*. Brno: Host, 2016.

ŠLOSAR, Dušan. Profesor Arnošt Lamprecht zemřel. *SPFFBU*, A 34, 1986, s. 137–138.

- VEČERKA, Radoslav. Arnošt Lamprecht. In *Slavica na Universitě J. E. Purkyně v Brně (filologie, literární věda, historiografie, uměnovědy)*. Ivan Dorovský a kol. (eds.). Brno: Masarykova univerzita, 1973, s. 206–208.
- VEČERKA, Radoslav. Arnošt Lamprecht šedesátiletý. *SPFFBU*, A 27, 1979, s. 8–10.
- VEČERKA, Radoslav. Šedesáté životní jubileum Arnošta Lamprechta. *Universitas*, 1979, roč. 12, č. 5, s. 97–98.
- VEČERKA, Radoslav. K šedesátinám Arnošta Lamprechta. *Slovo a slovesnost*, 1980, roč. 41, č. 1, s. 75–78.
- VEČERKA, Radoslav. Za profesorem Arnoštem Lamprechtem. *Slovo a slovesnost*, 1985, roč. 46, č. 4, s. 340–342.